

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проекту Закону України про внесення змін до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» щодо державних гарантій реалізації конституційних прав на охорону життя, здоров'я та соціальний захист, громадянами України, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи

1. Обґрунтування необхідності прийняття проекту Закону

35 років тому, 26 квітня 1985 року приблизно о 01:23 на четвертому енергоблоці Чорнобильської АЕС стався вибух, який призвів до однієї з найбільших техногенних катастроф в історії людства.

На цей момент у реакторі енергоблоку було близько 200 т урану. Внаслідок аварії було зруйновано обшивку, через відсутність захисної оболонки у повітря здійнялися 60 т радіоактивних речовин. Відразу після вибуху реактора радіонукліди були викинуті на максимальну висоту – до 10 км.

Керівництво колишнього СРСР протягом двох днів приховувало інформацію про цей вибух від світової спільноти.

Радіоактивна хмара, що утворилася після вибуху, накрила не лише Україну, Білорусь та Росію, які розташовані поблизу ЧАЕС, але й частину Югославії, Болгарії, Грецію, Румунію, Литву, Естонію, Латвію, Фінляндію, Данію, Норвегію, Швецію, Австрію, Угорщину, Чехословаччину, Нідерланди, Бельгію, Польщу, Швейцарію, Німеччину, Італію, Ірландію, Францію (разом з Корсикою), Великобританію та інші країни.

Пожежа на енергоблоці тривала 10 днів. Остаточно графіт перестав горіти лише 10 травня.

Слід зазначити, що масштаби катастрофи могли бути набагато страшнішими, адже слідом за першим вибухом, міг статися другий - ще більш потужний. Його прогнозованими наслідками були б руїни в радіусі 200 км від реактора, а в радіусі 800 км – мертва зона. Проте, цю загрозу відвернули пожежники з Прип'яті, Чорнобиля та чергова зміна станції, які не шкодуючи свого життя першими взяли на себе удар ядерної стихії, щоб зменшити масштаби катастрофи та врятували світ від біди.

Внаслідок аварії на Чорнобильській АЕС:

8,5 мільйона жителів України, Білорусі, Росії отримали в найближчі після аварії дні значні дози опромінення.

До кінця літа 1986 року з 81 населеного пункту України було евакуйовано 90 784 особи. У 1986-1987 рр. для переселенців побудовано 23000 будинків, 15000 квартир, гуртожитків, 800 закладів соціальної та культурної сфери.

2293 українських міст, селищ і сіл, населення яких складало понад 2,6 мільйона чоловік, виявилися забрудненими радіоактивними нуклідами.

Від прямого радіаційного ураження постраждали 3,2 млн. чоловік, серед яких понад 1 млн. дітей.

За офіційною інформацією, від вибуху і при гасінні пожежі, що тривала близько 10 днів, загинув 31 чоловік і більше 200 було госпіталізовано.

До теперішнього часу не існує єдиних даних щодо кількості людей, які загинули чи згодом померли від наслідків вибуху на ЧАЕС. Так, німецькі представники організації «Лікарі світу за запобігання війні» тільки серед ліквідаторів нарахували 50–100 тис. смертей, оцінивши загальну кількість жертв у 246 тис. осіб. За іншими даними загальна кількість постраждалих оцінюється у 540–900 тис. осіб. Нині, від двох до семи мільйонів людей продовжують проживати на територіях з підвищеною радіоактивністю. У 20 тисяч з них діагностується рак щитовидної залози.

Ліквідаторами аварії, які боролися з вогнем і розчищали завали, стали понад 600 тисяч осіб.

Серед них були фахівці різних професій: пожежники, військовослужбовці, правоохоронці, будівельники, транспортники, медпрацівники та інш. Крім того, для ліквідації наслідків аварії на даному етапі були задіяні військові будівельники, дозиметристи та військовослужбовці регулярної армії.

Всі вони без роздумів стали на боротьбу з грізним і небезпечним ворогом. Ціною неймовірних зусиль, власного життя та здоров'я вони зупинили ядерну біду, що панувала над аварійним енергоблоком та далеко поширювалася за його межі. У ці суворі напружені дні вельми яскраво проявилася мужність і самовідданість, вірність обов'язку та сила духу українського народу.

Україна залишилась вдячна своїм героям, гарантувавши соціальний захист ліквідаторам та громадянам, які постраждали від Чорнобильської катастрофи на законодавчому рівні.

28 лютого 1991 року вступив в силу Закон України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28.02.1991 року № 796-XII. Законом визначались основні пріоритети держави по відношенню до зазначеної категорії громадян з метою максимальної реалізації їх конституційних прав на охорону життя і здоров'я та соціальний захист, шляхом надання відповідних пільг та компенсацій.

Державні гарантії для громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи фактично припинились у 2015 році, зі вступом в силу Закону України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» від 28.12.2014 року № 76-VIII, яким були скасовані пільги та компенсації для різних категорій населення.

Практично, у людей, які віддали своє життя та здоров'я для того, щоб не настав ядерний апокаліпсис і майбутні покоління могли жити і насолоджуватись красою України, залишились без засобів для існування та можливості реалізувати своє конституційне право на захист здоров'я та соціальний захист.

Така ситуація потребує як найшвидшого вирішення, а зважаючи на те, що 17 липня 2018 року Конституційний Суд України прийняв рішення № 6-р/2018, яким визнав неконституційними окремі норми Закону України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» від 28.12.2014 № 76-VIII та Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28.02.1991 № 796-XII, є всі законні підстави для цього.

У своєму рішенні Конституційний Суд зазначив, що «виходячи зі змісту статті 16 Основного Закону України Конституційний Суд України зазначає, що обов'язок держави щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу зумовлює надання особливого статусу громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

...Встановлення у законах України пільг, компенсацій та гарантій громадянам, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, обумовлено виконанням державою свого конституційного обов'язку... Такі пільги, компенсації та гарантії є особливою формою відшкодування завданої шкоди вказаній категорії громадян, а тому скасування чи обмеження цих пільг, компенсацій і гарантій без рівноцінної їх заміни свідчатиме про відступ держави від її конституційного обов'язку».

Чорнобильська трагедія є болючою історією для нашої держави і залишається важкою спадщиною майбутнім поколінням, нам лише не потрібно забувати тих, хто ціною свого життя і здоров'я здобув для нащадків можливість мати майбутнє.

2. Цілі та завдання проекту Закону

Метою законопроекту є відновлення в повному обсязі державних гарантій реалізації конституційних прав на охорону життя і здоров'я та соціальний захист для громадян України, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи, передбачених Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» від 28.02.1991 № 796-XII та які були позбавлені таких гарантій у зв'язку із вступом в силу Закону України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України» від 28.12.2014 р. № 76-VIII.

Зокрема положеннями проекту пропонується поновити:

надання допомоги сім'ям, що мають дітей шкільного віку, які проживають на територіях радіоактивного забруднення;

пільги та компенсації потерпілим дітям та їх батькам;

доплату громадянам, які працюють на територіях радіоактивного забруднення;

збереження за працівниками середньої заробітної плати та стажу роботи при звільненні у зв'язку з відселенням або самостійним переселенням;

виплату сім'ям додаткової пенсії за шкоду, заподіяну здоров'ю, та щомісячної компенсації за втрату годувальника внаслідок Чорнобильської катастрофи повністю незалежно від заробітку, пенсії чи іншого доходу;

компенсації та пільги громадянам, віднесеним до категорії 4 та ряд інших.

Також пропонується скасувати норму щодо надання пільг у відповідності до величини доходу, який дає право на податкову соціальну пільгу.

3. Загальна характеристика і основні положення проекту Закону

Для досягнення поставленої мети, законопроектом вносяться відповідні зміни до Закону України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1991, № 16, ст.200).

4. Стан нормативно-правової бази у даній сфері правового регулювання

Правовідносини в зазначеній сфері регулюються Конституцією України, Законом України «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», іншими нормативно-правовими актами.

Положення даного законопроекту не потребують внесення змін до інших Законів України.

5. Фінансово-економічне обґрунтування проекту Закону

На момент реєстрації, реалізація положень проекту Закону не потребує додаткових витрат із державного та/або місцевих бюджетів України.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття проекту Закону

Прийняття Закону дозволить відновити в повному обсязі державні гарантії реалізації конституційних прав на охорону життя і здоров'я та соціальний захист для громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Народний депутат України

С.В. Кузьмініх

ЕАС ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

Підписувач: КУЗЬМІНИХ СЕРГІЙ ВОЛОДИМИРОВИЧ 4

Сертифікат: 2B6C7DF9A3891DA1040000004540430003302B02

Дійсний до: 29.03.2022 23:59:59

Апарат Верховної Ради України
№ 273д9/1-2021/146499 від 29.04.2021

494544